ואילא דאמרי קטן הוה. ואעפ"כ הולך לכל זאת: ודלא כאבא שאול. דאמר מ) כל המחזיק בהן זכה אפי' לאחר זמן זכה בהן: **ע"י עצמו לא.** שאם נתן לו כסף לפדות את עצמו אינו פדוי דמה שקנה עבד קנה רבו נ) **במאי עסקינן.** האי קנה עצמו ע"י אחריס: **אילימא שלא מדעתו.** של עבד: **שמעינן ליה לרבי מאיר.** בפ"ק דגיטין חוב הוא לעבד שיוצא כו' שאם היה עבד כהן פוסלו מן התרומה ואי עבד ישראל אוסרו בשפחה דשכיחא ליה פריצא ליה נ) : **ותנינא אין חבין לאדם כו'.** אין אדם יכול ליעשות שלוחו שלא מדעתו לדבר שהוא חובה או הפסד והיכי תני מתניתין דנפדה על ידי אחרים שלא מדעתו: **אלא מדעתו.** ואם תאמר פשיטא הא איצטריך לאשמועינן דע"י עצמו לא דאין קנין לעבד בלא רבו בשום לב: **ואי מדעתו.** שאמר לו קבל גטי: **באין לאחד.** ולא אמרינן לא הוליא רבו את הגט מרשותו ואין זו קבלה: **והא לא תני.** דברייתא הכי: **האי שטרא לחוד כו'.** זה לשון קניה וזה לשון שחרור: **האי כספא לחוד והאי כספא לחוד.** זה ניתן לקניה וזה ניתן לשחרור: **טיבעא מיהא חד הוא.** ואין ניכר הפרש ביניהם: **כסף קבלת רבו.** שמקבל רבו הכסף גרמה לו להשתחרר מאליו ואין אחריס הללו חבין נ) אלא קבלת הרב והרב אין נעשה שלוחו אלא לצורך עצמו ומקנהו מאליו אבל חירות השטר קבלת אחריס גרמה לו וכיון דחוב הוא לו אין חבין לאדם שלא מדעתו: **שמעינא להו כו'.** במסכת גיטין (דף יא:): **תניינא.** כמו התנן: **דיש קנין.** כי יהבי ליה ע"מ שאין לרבו רשות בו: **והא קי"ל.** כלומר והא מעשים בכל יום שהעבד מקבל את גיטו ואי רבנן פליגי עלה דמילתא מי שבקינן רבנן ועבדינן כר"מ: **אף ע"י אחריס.** ואפי' שלא מדעתו דזכות הוא לעבד כו': **ורבי שמעון בן אלעזר היא.** הך סיפא דשטר דלית ליה גיטו וידו באין כאחד: **ושלש מחלוקות בדבר.** רבי מאיר אית ליה בכסף על ידי אחריס ואפי' שלא מדעתו ולא ע"י עצמו דאין קנין לעבד בלא רבו ובשטר ע"י עצמו ולא ע"י אחריס שלא מדעתו דחוב הוא לו וכסף אע"ג דחוב הוא לו קבלת רבו גרמה לו ור"ש בן אלעזר אית ליה בין בכסף בין בשטר ע"י אחריס דקסבר זכות הוא לו ולא ע"י עצמו דגבי כסף אית ליה אין קנין לעבד בלא רבו וגבי שטר לית ליה גיטו וידו באין כאחד כדקתני אף בשטר כו' וכ"ש בכסף אלמא בתרוייהו אית ליה ע"י עצמו לא ורבנן דמתני' אית להו בכסף בין ע"י אחריס בין ע"י עצמו פ) דיש קנין אחריס דזכות הוא לו וכן בשטר בין ע"י אחריס בין ע"י עצמו ודקיימא לן גיטו וידו באין כאחד כרבנן עבדינן ליה. והאי דלא ערבינהו ותנינהו משום דסיפא ר"ש בן אלעזר היא אבל רישא ה"ק ליה רבנן לר"מ אף בכסף ע"י עצמו דיש קנין וכ"ש ע"י אחריס דזכות לו וכ"ש שטר (א) דזכות ואם באתו לפרש שלש מחלוקות ולומר דרבנן אית להו בכסף בין ע"י עצמו בין ע"י אחריס ובשטר ע"י אחריס ולא ע"י עצמו ורבי שמעון בן אלעזר סבר כר' מאיר בכסף דע"י עצמו לא ואין קנין וכרבנן בשטר דאין גיטו וידו באין כאחד אחידאה היא וכר' מאיר עבדינן ליה הילכך ליכא לפרושי אלא כדפרישית דרישא דמילתא אמרוה רבנן וסיפא אתאן לר' שמעון בן אלעזר: **שאינה שלו.** דכתיב (דברים כד) ונתן בידה ואיהי לא אקניא לבעל לגופה: **שאינה שלו.** של רבו ורבנן גמרי הכי מה אשה מקבלת גיטה אף עבד מקבל ס) גט:

לר'

ואיבא דאמרי קטן היה. ואעפ"כ הולך לזכות בו כדי שלא יקנה עצמו מן ההפקר אחר מיתת האדון ולא כאבא שאול דלאבא שאול היה יכול לזכות בו ואפי' לאחר מיתה כפ"ה וקשה לר"ת מנא ליה דלא כאבא שאול דילמא לעולם אימא לך דכאבא שאול סבירא ליה ומה שהחזיק בו מחיים לפי שהיה ירא שמא יקדמנו אחר ויזכה בו א) ועוד ה"ל למימר וכדרבנן ועוד קשה דבפרק השולח (גיטין דף לט.) פסיק רבי יהושע בן לוי הלכה כאבא שאול ואע"ג דרבי יוחנן סבר דאין הלכה כאבא שאול מ"מ קי"ל דבכל מקום הלכה כריב"ל לגבי דרבי יוחנן כדמוכח בריש פ"ד דמגילה (דף כז.) דמשמע שדברי רבי יהושע בן לוי הם עיקר ב) מדברי ר' יוחנן גבי בית הכנסת מותר לעשותו בית המדרש ב) וא"כ היכי עבוד הכא דלא כהילכתא וגראה לר"ת ג) דגרס ד) הכא וכאבא שאול כלומר אפילו לאבא שאול דאמר כל המחזיק בהן זכה בהן הולך לעשות כן שלא יקדמנו אחר ועוד מפרש ר"ת בענין אחר איבא דאמרי קטן הוה שאם היה גדול לא היה מועיל בו זה פירש למיתה וזה פירש לחיים ואע"פ שעבדות אחרים עליו קודם הוא לזכות בעצמו כיון שיש לו יד אבל קטן שאין לו יד כל הקודם זכה ה) בהן כאבא שאול ולא אמר לו שלוף מסגאי מחיים אלא לאחר מיתת יהודה הנדוקה עשה כך והיינו כאבא שאול דאמר קטן אין לו יד לזכות בעצמו ומשום הכי זכה בו מר זוטרא אפילו לאחר מיתה אבל לרבנן בין גדול ובין קטן ואפילו עבדות אחרים עליו קנה עצמו בן חורין ז) ור"י מפרש דהא דקאמר וכאבא שאול ה) דאמילתא דגדול הוה נמי קאי ואפי' לגישנא קמא כלום אלא דוקא לאבא שאול לרבנן דאמרי בין גדולים ובין קטנים קנו עצמן בני חורין לא היה מר זוטרא יכול לזכות בו דטעמייהו דרבנן ח) מפרש בפרק השולח (גיטין דף לט:) דגמר לה לה מאשה דמה אשה ט) מיתת בעל מתירה בלא גט אף עבד משתלח בלא גט והוי השתא מיתת הבעל כגט ז) ואם היה ח) נותן לו גט מי היה אחר יכול לזכות בו אבל לאבא שאול ניחא דהא יליף מה אשה ט) איסורה מפקעת במיתת הבעל ולא ממונא אף עבד כו' ט) וכיון שהיה משעבד עצמו למר זוטרא לא היה חפץ לזכות בעצמו והוי כמו קטן לאבא שאול: [**והא** קמ"ל **ע"י אחרים אין כו'.**

ולא"ת מעיקרא נמי ידע תלמודא דהכי הוא חידוש דמתניתין כדאמר בכסף ע"י אחריס אין ע"י עצמו כו' ויש לומר דהוי סבר מעיקרא דהוי חידוש דמתני' מתרוייהו ממה שהוא ע"י אחריס ומן דיוקא דע"י עצמו לא ומסיק דלא איצטריך מתני' אלא מן הדיוק. ת"י] : **רבי שמעון בן אלעזר אומר אף שטר ע"י אחרים ולא ע"י עצמו ושלש מחלוקות בדבר.** פירש בקונטרס ר' מאיר אית ליה בכסף על ידי אחריס ואפי' שלא מדעתו ולא על ידי עצמו דאין קנין לעבד בלא רבו ובשטר על ידי עצמו ולא על ידי אחריס שלא מדעתו דחוב הוא לו וכסף אע"ג דחוב הוא לו קבלת רבו גרמה לו ולר' שמעון בן אלעזר אית ליה בין כסף בין שטר

לר'

זה פירש למיתה וזה פירש לחיים ואיבא דאמרי קטן הוה ג) ודלא כאבא שאול ג) דתניא גר שמת ובזבזו ישראל נכסיו והיו בהן עבדים בין גדולים בין קטנים קנו עצמן בני חורין אבא שאול אומר א) גדולים קנו עצמן בני חורין קטנים כל המחזיק בהן זכה בהן: וקונה את עצמו בכסף כו': בכסף ע"י אחרים אין ג) אבל לא על ידי עצמו במאי עסקינן אילימא שלא מדעתו מכדי שמענא ליה לר' מאיר ד) דאמר חוב הוא לעבד שיצא מיד רבו לחירות ותנינא ה) ב) זכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לו אלא בפניו אלא פשיטא מדעתו והא קמשמע לן על ידי אחרים אין על ידי עצמו לא אלמא אין קנין לעבד בלא רבו אי הכי אימא סיפא בשטר על ידי עצמו על ידי עצמו אין על ידי אחרים לא ואי מדעתו על ידי אחרים אמאי לא וכי תימא מאי ע"י עצמו אף ע"י עצמו והא קמ"ל דגיטו וידו באים כאחד והא לא תני הכי דתניא ו) בשטר ע"י עצמו ולא ע"י אחרים דברי ר"מ אמר אביי לעולם שלא מדעתו ושאני כסף הואיל וקני ליה בעל כורחיה מקני ליה בעל כורחיה אי הכי שטר נמי ז) האי שטרא לחוד והאי שטרא לחוד הכא נמי האי כספא לחוד והאי כספא לחוד טיבעא מיהא חד הוא רבא אמר כסף קבלת רבו גרמה לו שטר קבלת אחרים גרמה לו: וחכמים אומרים ג) בכסף ע"י עצמו: בכסף ע"י עצמו אין ע"י אחרים לא אמאי נהי נמי דשלא מדעתו מכדי שמענא להו לרבנן דאמרי זכות הוא ח) שיצא מתחת יד רבו לחירות ותנינא זכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לו אלא בפניו וכ"ת מאי ע"י עצמו ט) ואף ע"י עצמו וקמ"ל דיש קנין לעבד בלא רבו א"ה אימא סיפא בשטר ע"י אחרים ולא על ידי עצמו והא קיימא לן י) דגיטו וידו באין כאחד וכי תימא מאי ע"י אחרים יא) אף ע"י אחרים והא קמ"ל יב) דזכות הוא לעבד שיצא מיד רבו לחירות אי הכי נערבינהו וניתנינהו בכסף ובשטר בין ע"י אחרים בין על ידי עצמו אלא בכסף בין ע"י אחרים בין ע"י עצמו בשטר ע"י אחרים ולא ע"י עצמו ור"ש בן אלעזר הוא יג) דתניא ר' שמעון בן אלעזר אומר אף בשטר על ידי אחרים ולא ע"י עצמו יד) ושלש מחלוקות בדבר אמר רבה מ"ט דר' שמעון בן אלעזר יה) גמר לה מאשה מה אשה עד שיוציא גט לרשות שאינה שלו ס) אף עבד נמי עד שיוציא גט לרשות שאינה שלו בעי רבה

לר'

מסורת הש"ס

א) גי' הרי"ף וכ"מ וכדלאבא שאול [וכן פיכס ר"מ כמ"ש תוס' הכא], ב) גיטין לט., ג) [בכת"י: ע"י עצמו לא. וכ"ה בכ"מ. וכ"ע מתוד"ה והא קמ"ל, וע"ש בכ"ש], ד) גיטין יא:, ה) שם. לקמן מב. ב"מ יב. עירובין פא. מולין פב. [כתובות יא. יבמות קיח:], ו) [בכת"י וטפ: בכסף ע"י אחרים. ועי' רש"ש], ז) [לעיל ה.], ח) [בכת"י וטפ: לעבד], ט) מוספתא דקידושין פ"א ה"ד, י) [עירובין עה. וש"נ], כ) גיטין לט: [מע: מגיגה ד.], ל) [עי' גיטין עז ע"א], מ) [בכ"י שבכי"ף: דאמר קטנים כל וכו' זכה בהן שאין לקטנים זכיה שיכו בעצמן], נ) [בסמיס פח ע"ב], ס) [גיטין יג ע"א], ע) [בכ"י שבכי"ף: חבין לו כלל אלא קבלת הרב גורם והרב וכו' מאליו ולא ע"י עצמו אבל וכו' קבלת אחרים שיקבלו השטר גורם השחרור וכיון], פ) [בס"א נוסף: עצמו], צ) [בדפו"ר: גיטין], ק) [ועי' תוס' חולין לז. ד"ה אמר רבא], ר) [בדפו"ר: דגרסינן], ש) [ל"ל בו. יעב"ן], ת) [ל"ל אמילתא. רש"ל], א) [בדפו"ר: איסורא מפקעת], ב) [נראה דיש להוסיף אלמא],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ושלש מחלוקות וכו'. וכ"ש שטר ואם באתו כל"ל ותיבת חזכות נמחק:

מוסף תוספות

א. לאחר מיתה. תוס' הרא"ש. ב. וקאמר התם כוותיה דרב פפי מסתברא דאמר רבי יהושע בן לוי בית הכנסת מותר לעשותו בית המדרש ואע"ג דרבי יוחנן פליג עליה כדאיתא התם מייתי ראיה מר' יהושע בן לוי דהלכה כרב פפי. תוס' גיטין לט. ג. כגרסת ר"ח. תוס' הרא"ש. והגאונים. ריטב"א. ד. וזכו בהם שמים. תוס' הרא"ש. ה. שקונים עצמם במיתת האדון. סס. ו. בין גדולה בין קטנה מיתת הבעל. סס. ז. ומיתת האדון כגט. סס. ח. סס נוסף. רבו. ט. מיתת האדון מפקיע איסור ולא ממון הלכך קטן שאין לו יד לזכות בעצמו המחזיק בו זכה בו וכן גדול כיון שהיה משעבד וכו'. סס. י. דבמחניתין גופא איכא שלש מחלוקת. לשב"א.

תוס' ר"י הזקן

[דגיטו וידו באין כאחד]. ...חשוב כאילו הוא ביד האדון לא אמרינן שלא יצא שטר השחרור מיד האדון דגיטו וידו באים כאחת שתכף שנתן לו גט שחרורו נעשה לו יד לקבל השטר ואין לאדון שום זכייה בו. שלא מדעתו. של עבד. חוב הוא לעבד. דעבדא בהפקרא ניחא ליה ונוח לו שאסור בבת חורין כדי שיהא מותר בשפחה דזילא ליה ופריצא [ליה] ושכיחא ליה טפי מבת

רלה א מיי' פ"ג מהל' זכייה ומתנה הל"ז סמג עשין פב טוש"ע יו"ד סי' רסז סעי' סה וטוש"ע חו"מ סי' ערה סעי' כט: **רלו ב** מיי' פ"ד מהל' זכייה ומתנה הל"ג ופ"ה מהלכות עבדים הל"ב ופ"ו שם הל"ח טוש"ע חו"מ סי' רמג סעי' ג: **רלו ג ד** מיי' פ"ה מהל' עבדים הל"ב סמג עשין פז טוש"ע יו"ד סי' רסז סעי' כו: **רלח ה** מיי' שם הל"ג טוש"ע שם סעי' מד: **ו** [מיי' פ"ו מהל' עבדים הל"ח טוש"ע שם סעי' מא]: **רלט ז** מיי' שם הל' ג (ג) טור שו"ע שם סעי' מא:

מוסף רש"י

גר שמת. ואין לו יורשים וכל נכסיו הפקר. קנו עצמן. הן קודמין לכל אדם להחזיק בעצמן מן ההפקר. אבא שאול אומר. קטנים אין להם יד לזכות בעצמן (גיטין לט.). **חוב הוא לעבד שיצא מיד רבו לחירות.** הלא הוא פוסל את עבדו בגט זה מן התרומה אלמא חוב הוא לו (שם יא:). **זכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לו אלא בפניו.** ואין אדם עשה שליח לחבירו שלא מדעתו להפסידו, אבל להריחו אמן סהדי דיתא ליה לפיכך זכין ואין חבין (חולין פג.). דבר שהוא לרעתו קרוי חובה (כתובות י: וכנעי"ז ב"מ י.). דבר שהוא חוב לו שאינו חפץ בו (תוספה כה.). **זכין לאדם שלא בפניו.** ושלא מדעתו דאמן סהדי דיתא ליה שתהא שלוחו (ב"מ יב.). **גיטו וידו באין כאחד.** ע"י הגט בלה לה עם נתינתו (גיטין עז:). **האי שטרא לחוד והאי שטרא לחוד.** כיה כתוב לשון כריתה וחה מפורש לשון יציאה (לעיל ה.). **האי כספא לחוד.** כשהוא נותנו מפרש על מנת מה הוא נותנו (שם). **טיבעא מיהא חד הוא.** אינו מזכי בתוכו אם לשולית אם להכניס (שם). גמר **לה לה מאשה.** כתיב הכא (דברים כד) וכתב לה וכתיב התם (ויקרא יט) אי מופסה לא ניתן לה (חגיגה ד.).

תוס' ר"י הזקן (המשך)

חורין. קבלת רבו גרמה לו. להשתחרר ואין אדם עושה מעשה השחרור שיהא תלוי בו שיהא הוא יכול למנוע שהאדון מקבל מעותיו לתרועלת עצמו והוא משוחרר מאליו. אבל בשטר אדם מקבל השטר והוא משוחרר באותה קבלה ואין חבין לו לאדם שלא בפניו. דשלא מדעתו. דהא אמרת על ידי אחרים לא. ג) מיירי שלא מדעת העבד. והא קיי"ל. דלרבנן נמי אמרינן גטו וידו באין כאחת. אף על ידי אחרים. שלא מדעתו. שלש מחלוקות. דר' [שמעון בן] אלעזר ס"ל דלא אמרינן גטו וידו באין כאחד.

שטר על ידי אחרים דקסבר זכות הוא לו ולא ע"י עצמו דגבי כסף אין קנין לעבד וגבי שטר לית ליה גיטו וידו בחד כדקתני אף שטר כו' וכל שכן כסף אלמא בתרוייהו אית ליה ע"י עצמו לא ורבנן דמתני' אית להו בכסף בין ע"י עצמו בין ע"י אחרים ע"י עצמו דיש קנין לעבד ע"י אחרים דזכות הוא לו וכן שטר בין ע"י עצמו בין ע"י אחרים ודקי"ל דגיטו וידו בחד כאחד כרבנן עבידנא ליה והאי דלא ערבינהו ותנינהו משום דסיפא רבי שמעון בן אלעזר היא אבל רישא הכי קאמרי ליה רבנן לר' מאיר אף בכסף ע"י עצמו דיש קנין לעבד וכ"ש ע"י אחרים דזכות הוא לו ואם באתו לפרש שלא מחלוקות ולומר [ז] לרבנן אית להו בכסף בין ע"י אחרים בין על ידי עצמו ובשטר ע"י אחרים ולא על ידי עצמו ורבי שמעון [ג] סבר לה כר"מ דבכסף ע"י עצמו לא דאין קנין וכרבנן בשטר דאין גיטו וידו בחד כאחד ג"כ הא דקיימא לן דגיטו וידו בחד יחידאה היא וכר' מאיר עבדינן הילכך ליכא לפרושי אלא כדפרישית דרישא דמילתא רבנן אמרוה וסיפא אתאן לר' שמעון בן אלעזר עכ"ל ואת"ת מנא ליה הך שלא מחלוקות דילמא כולה מילתא דרבנן דמתניתין רשב"א ובכסף ע"י עצמו היינו אף ע"י עצמו ובשטר על ידי אחרים דוקא והא דקיימא לן דגיטו וידו בחד כאחד משום דסגירא לן כרבי מאיר ולא כר"ש בן אלעזר ויש לומר אי גרסינן בברייתא דר' שמעון בן אלעזר אף בשטר ע"י אחרים ולא ע"י עצמו[א] על כרחך יש שלא מחלוקות בדבר דע"כ לאו היינו רבנן דמתני' דהא אמרי בהדיא בכסף על ידי עצמו ולספרים דלא גרסינן אף ל"ל כיון דאשכחן דרבנן פליגי עליה דרשב"א כדאיתא בסוף פ"ק דגיטין[ב] (דף יב:) דאמרי אי בעי זריק ליה גיטא ופסיל ליה אלמא אית להו דגיטו וידו בחד כאחד וכיון דהכי הוא לא קרי ליחיד חכמים במתניתין כיון דרבנן פליגי עליה ולכך צריך לומר שיש שלא מחלוקות בדבר: **מהו שיעשה שליח לקבל גיטו מיד רבו.** יש מפרשים דהכי קמיבעיא ליה היכא דאמר העבד לאחר לקבל ליה גיטו מיד רבו מהני קבלתו או לא דכי לא א"ל לקבל גיטו ובא ומקבלו פשיטא לן דמהני דאמרינן במתניתין (לעיל דף כב:) ובשטר ע"י אחרים אבל אמירתו שאמר לו לך וקבל גיטי שמא מיגרע גרע לפי שבא מטעם שליחות[ג] או לא ויש מפרשים[ד] דהכי קמיבעיא ליה מהו שיעשה שליח הא דאמר ר' שמעון בן אלעזר בשטר ע"י אחרים בתורת שליחות קאמר כלומר צריך שהעבד יעשה שליח לקבל גיטו משום דגמר לה לה מאשה ולמ"ד זכות הוא לו יכול לקבל גיטו שלא מדעתו כל זמן שאינו מוחה ולמ"ד חוב הוא לו צריך לעשות מדעתו שיתרצה ומ"כ אם הוא עומד ולווח לא מהני קבלתו או דילמא לאו בתורת שליחות קאמר דלא דמי לאשה דדוקא אשה דאיהי מקבלת גיטה שליח נמי מצי משויא אבל עבד לר' שמעון בן אלעזר כיון דאיהו לא מצי לשוויי ואם כן בשטר על ידי אחרים דקאמר היינו אפילו עומד ולווח כיון דאינו מטעם שליחות[ה]: **דאמר רב הונא הני כהני שלוחי דרחמנא נינהו.** פירש בקונטרס דמיירי לענין הקרבת קרבנות ונפקא מינה לענין מודר הנאה מן הכהן שהכהן מותר להקריב קרבנותיו תימה דמשמע הכא דפשיטא ליה ובמסכת נדרים בפרק אין בין המודר (דף לה:) בעי הני כהני שלוחי דרחמנא הוו או שלוחי דידן ולא איפשיטא ואמאי לא מייתי התם הך מילתא דרב הונא בריה דרב יהושע למיפשטא[ט] ויש לומר דאורחיה דגמרא הוא בכמה דוכתי דלא[ט] מיפשטא אלא ממשנה או מברייתא אע"ג דמצי למיפשט מדברי[י] אמורא אי נמי יש לומר[ו] דהתם הכי קמיבעיא ליה הני כהני שלוחי דרחמנא דוקא נינהו ולא שלוחי דידן כלל או דילמא הוו נמי שלוחי דידן[ז] ונפקא מינה שאם היה כהן מקריב שלא לדעת הבעלים[ח] אי שלוחי דרחמנא[כ] [נמי] נינהו הוי קרבן כשר[ט] ואי הוו[כא] [דוקא] שלוחי דידן אינו כשר כיון שהקריב שלא מדעת הבעלים[ל]:

ורבי אלעזר אומר כל כי האי גוונא בו'. אומר רבינו תם דהלכה כר' מאיר דאין קנין לעבד בלא רבו ואין קנין לאשה בלא בעלה ואליבא דרב ששת דמוקי פלוגתא כי מקבלי ליה אחר ואמר ליה על מנת שאין לרבך רשות בו דמשמע אבל אי אמר ליה על מנת שתצא בו לחירות אפילו ר"מ מודה דאהני ליה תנאיה וכן משמע פרק בתרא דנדרים (דף פח.) דתנן התם המדיר (גא) חתנו הנאה ממנו והוא רוצה לתת מעות לבתו אומר לה הרי מעות האלו נתונים לך במתנה ובלבד שלא יהא לבעלך רשות בהן אלא מה שאת נושאת ונותנת לפיך וקאמר עלה בגמרא אמר רב לא שנו אלא דאמר לה מה שאת נושאת ונותנת לתוך פיך אבל אי אמר לה מה שתרצי תעשי קני יתהון בעל ושמואל אמר אפילו אמר לה מה שתרצי עשי לא קני יתהון בעל ומסיק כמאן אזלא הא שמעתא דרב כר"מ וקיימא לן (נכורות דף מט:) הילכתא כוותיה דרב באיסורי ואע"ג דפליגי נמי לענין ממון מכל מקום לענין איסורא איתשיל משמע דהלכה כרבי מאיר דהא רב קאי כוותיה והיינו ע"כ אליבא

רב ב) במה שאת נושאת ונותנת בפיך דוקא אבל מה שתרצי עשי בהן אע"פ שהתנה בגופה של מתנה קנה בעל ע) ודאי כר' מאיר ואליבא דרב ששת דס"ל דפלוגתייהו בע"מ שאין לרבך רשות בהן, וקסברי רבנן קנתה האשה והעבד, ור' מאיר סבר דלא קנו, ואיכא למימר דר' מאיר סבר דע"מ שתצא בהן לחירות ודכוותה גבי אשה בע"מ שאת נושאת ונותנת לפיך קנתה האשה, אבל פ) בע"מ שתרצי [עשי] בהן לא, דהא בע"מ שתצא בו לחירות גופיה לא שמעינן ליה בפירוש דנימא דקנה דנגמר מטעמיה באשה קנתה אפילו במה שתרצי עשי בהן, וכרבנן לא מצי למיהוי דאף בלא מה שתרצי קנתה האשה והעבד. ואלו רב ס"ל כר' אלעזר בע"מ שתצא בהן לחירות פליגי, מני מתני' אי ר' מאיר הא אמר אפ"ה קנה בעל ואדון, ואי רבנן דאמרי גבי עבד דבעל מנת שתצא בהן לחירות קנה עבד מטעם דלדידיה נמי לא אקני ליה אלא שיצא בהן לחירות כלומר שהתנה בגופה של מתנה, גבי אשה נמי קנתה אפילו במה שתרצי עשי בהן שהרי התנה בגופה של מתנה, כמו שנבאר בדברי שמואל, הילכך לרב דאמר צ) ללישנא דמתני' דוקא לא מתוקמא שמעתתיה אלא כר' מאיר אליבא דרב ששת. ושמואל ס"ל כר' אלעזר דבעל מנת שתצא בהן

לר' שמעון בן אלעזר. דאמר עבד אינו מקבל גיטו עבד מהו שיעשה שליח לקבל גיטו: **לאשה דמי.** ועושה שליח לקבלה כאשה דנפקא לן (לקמן דף מג.) מושלחה מביתו מלמד שהאשה עושה שליח והיינו דקאמר על ידי אחרים: **או דילמא כו'.** וע"י אחרים דקאמר שיזכה לו רבו גיטו על ידי אחרים או הם עושים שלא מדעתו: **גמר לה לה מאשה.** ועושה שליח: **הני כהני.** לענין הקרבת קרבנות: **שלוחי דרחמנא נינהו.** ולא שלוחי דידן ונפקא מינה למודר הנאה מכהן שהכהן מותר להקריב קרבנותיו והא מילתא איבעיא לן בנדרים בפרק אין בין המודר (דף לה:): **והא עבד כו'.** והיכי ליף רב הונא מהאי טעמא היתר בהקרבה למודר הנאה: **בתורת קרבנות.** שיהיו הן עובדים את העבודה: **שייך בגיטין.** אם אינו מקבל גיטו משום דלא יצא הגט מרשות רבו מקבל הוא גט לחברו שאינו עבדו של רבו אלא של איש אחר דהא יצא הגט לרשות שאינו שלו: **אבל לא מיד רבו שלו.** אם היו שניהם של איש אחד: **דר"מ.** דאמר בכסף ע"י אחרים סבר אין קנין לעבד בלא רבו אם נתנו לו במתנה זכה בו רבו הילכך אע"ג דהוי כסף משל אחרים אי אפשר שיקבלנו הוא ויתן לרבו: **ורבנן סברי יש קנין.** אם נתנו לו מתנה הואיל ודעת אחרת מקנהו ונותן זה לא גמר בלבו שיזכה בו הרב הוא דעבד ומיפריק ביה על ידי עצמו: קנין דאשה ובעלה בעלמא אילטריכא לן ואשה כי עבד הואיל ובעלה זכאי במעשה ידיה ובמציאתה[ו] וכי היכי דפליגי לענין מתנה בעבד איכא למשמע דה"ה באשה: **דל"ע אין קנין.** אי יהבי ליה סתמא: **אהני ליה מנאה.** דמעיקרא אדעתא דמנאה אקניה: **לא לגוס אמר ליה.** דכיון דקנה עבד קנה רבו: **שפלא בו לחירות.** שתתנהו לרבך בפדיונך: אין

לר' שמעון בן אלעזר עבד כנעני מהו שיעשה שליח לקבל גיטו מיד רבו כיון דגמר לה לה מאשה כאשה או דילמא אשה דאיהי מצי מקבלת גיטה שליח נמי מצי משויא עבד דאיהו לא מקבל גיטיה שליח נמי לא מצי משוי בתר דבעיא הדר פשטא (ה) לה לה מאשה כאשה ואלא הא [ו]דאמר רב הונא בריה דרב יהושע הני כהני [א]שלוחי דרחמנא נינהו דאי סלקא דעתך שלוחי דידן נינהו מי איכא מידי דאנן לא מצינן עבדינן ואינהו מצי עבדי ולא והא עבדא דאיהו לא מצי מקבל גיטיה ושליח מצי משוי ולא היא ישראל לא שייכי בתורת קרבנות כלל עבד שייך בגיטין דתניא [ב]נראין הדברים שהעבד מקבל גיטו של חבירו מיד רבו של חבירו אבל לא מיד רבו שלו: ובלבד שיהא הכסף משל אחרים: נימא בהא קמיפלגי דר' מאיר סבר [ג]אין קנין לעבד בלא רבו [ד]ואין קנין לאשה בלא בעלה ורבנן סברי יש קנין לעבד בלא רבו ויש קנין לאשה בלא בעלה אמר רבה אמר רב ששת דכולי עלמא [ג]אין קנין לעבד בלא רבו [ד]ואין קנין לאשה בלא בעלה והכא במאי עסקינן [ה]דאקני ליה אחר מנה ואמר ליה על מנת שאין לרבך רשות בו ר' מאיר סבר כי אמר ליה קני [ו]קני עבד וקני רביה וכי אמר ליה על מנת לא כלום קאמר ליה ורבנן סברי כיון דאמר ליה על מנת אהני ליה תנאיה ור' אלעזר אמר כל כי האי גוונא דכולי עלמא לא פליגי [ה]דקני עבד וקני רביה והכא במאי עסקינן כגון דאקני ליה אחר מנה ואמר ליה על מנת שתצא בו לחירות ר"מ סבר כי אמר ליה קני קני עבד וקני רביה וכי אמר ליה [ו]ורבנן סברי לדידיה נמי הא לא קא מקני ליה דהא לא אמר ליה אלא על מנת שתצא בו לחירות ורמי דרבי מאיר אדרבי מאיר ורמי דרבנן אדרבנן דתניא אין

תוס' ר"י הזקן (המשך)

לחירות פליגי הילכך מתני' לאו כר' מאיר מתוקמא אלא רבנן היא, ומה שאת נושאת ונותנת לפיך לאו דוקא, וגבי אשה אפילו מה שתרצי עשי בהן לא קנה בעל דהא לדידה נמי לא אקני לה אלא למה שתרצי עשי בהן, דהואיל ופרט לה זה וכבר נתן לה לא הוי כנותן לזה ומתנה לזה, שלא נתן לה מתנה מוחלטת אלא שתעשה בהן מה שתרצה והתנה בגוף המתנה אבל כשהתנה עם המתנה שנתן לה מתנה מוחלטת דאמר לה על מנת שאין לבעליך רשות בהן הוי כנותן לזה ומתנה לאחר. איכא מאן דאמר מיהו ה"מ באשה דלא קני ליה גופא ק) ואין ביד הבעל לעכבה לעשות חפצה, הילכך לא נתן לה מצד שהיא תחת בעלה אלא מצד שהיא תחת עצמה, אבל בעבד דקנייה ליה לגופיה ויש לו לעכבו לעשות חפצו, אפילו כשאינו (עושה) [אוכל] משל אדון קני אדון המתנה לעולם שהרי הקנה לעבדו, ואע"ג דקא"ל ע"מ שתעשה בהן חפציך מהם, הואיל ועשיית חפציו היא תחת שעבודו נמצא שהמתנה היא לעבדו שיעשה מהן מה שאמר, הילכך כי א"ל קני קנה עבד ואדון וכי א"ל ע"מ הוי כמתנה לאחר עד שיאמר לו על מנת שתצא בהן לחירות, דהא לדידיה לא אקני ליה עד שיצא בהן לחירות ויסתלק כל שעבודו מעליו, נמצא שלא הקנה ר) עבדו כלל. והלכתא כשמואל דדינא הוא. ודעת הר"ם שאין הפרש בין עבד ואשה דהואיל והתנה בגופה של מתנה כגון שאמר לעבד על מנת שתצא בהן לחירות [או] מה שתרצה לעשות בלא רשות אדון לא קנה אדון, כמ"ש בזכייה פ"ג [הי"ג]. והרב בעל התשלום כתב בנדרים דברי פלא והעיקר כמו שכתבנו, וכ"ד הר"ם והרי"ף. והוי יודע דמתנת אשה שזוכה בה הבעל אינו זוכה בה אלא לפירות כמו שכתבנו בפ' מציאת האשה. ורמי דר' מאיר [אדר"מ] ורבנן [אדרבנן]. לר' אלעזר מותיב דבעל מנת שתצא בהן לחירות פליגי ושמעינן מהא דר' אלעזר בין בעבד בין באשה קאמר ודינם שוה, שלא כדברי בעל התשלום שכתב דהא דר' אלעזר לא איירי אלא בעבד

*אולי צ"ל ולענין המדיר הנאה מחתנו פסק כשמואל כצ"ל. ועי' בר"ן כאן שכתב דע"כ דגם הרי"ף פוסק כשמואל ע"ש, ועי' ברי"ף על נדרים שם ודו"ק (ד"ו). [ויותר נראה שצ"ל: ורס"ג (או ור' עמרם גאון) פסק כשמואל ראה רמב"ן, רשב"א וריטב"א כאן].

עין משפט נר מצוה

רמ א מיי' פ"ו מהל' נדרים הל"ה:

רמא ב מיי' פ"ו מהל' עבדים הל"ח טוש"ע יו"ד סי' רסז סעי' נה:

רמב ג מיי' פ"ג מהל' זכייה הל"ב טוש"ע יו"ד סי' רסז סעי' כב:

רמג ד מיי' שם ופ"ז מהל' נדרים הל"ז סמג עשין פב סמג לאוין רמב טוש"ע אה"ע סי' פה סעי' יא וטוש"ע יו"ד סי' רכב:

רמד ה מיי' פ"ג מהל' זכייה ומתנה הלכה יג סמג עשין פב טוש"ע יו"ד סי' רסז סעי' כב:

רמה ו מיי' שם הל"ד ופ"ה מהל' עבדים הל"ב סמג שם טוש"ע שם סעי' כו:

תוס' ר"י הזקן

שלוחי דרחמנא. ואפילו היה בעל קרבן מודר הנאה מהכהן מותר לו להקריב קרבנו. יש קנין. שהקנו להם אחרים בסתם ולא עשו להם תנאי הואיל ודעת אחרת הקנתו לו ולא גמר בלבו לתת לאדון ולבעל. [ויש קנין לאשה בלא בעלה]. ולאשה בעלמא איצטריכא ליה. כתב רבינו שלמה דאשה כעבד הואיל ותכאי במעשה ידיה ומציאתה. משמע מלשונו דמתנה כמציאתה וכ"כ בפ' בן סורר ומורה [סנהדרין עא, א ד"ה על מנת]. וזה אינו כמו שכתבנו במציאת האשה. מ) ולאו כלום הוא. דה"ל כנותן [לו] אחר מתנה שתכף שנתן לעבד קנה האדון וכי עביד תנאי לעבד לא מהני לאדון. ור' אלעזר וכו'. איכא מאן דפסק כרב ששת, דגרסינן בנדרים פרק בתרא [פח, א עיי"ש] המודר הנאה מחתנו והוא רוצה ליתן מעות לבתו אומר לה הרי המעות נתונים לך על מנת שאת נושאת ונותנת לפיך. אמר רב לא שנו אלא מה שאת נושאת ונותנת בפיך, אבל מה שתרצי עשי בהן קנה יתהון בעל. אמר רבא מכדי שמעתתיה דרב כר' מאיר מדקאמר דרב כר' מאיר ומודה שאם אמר מה שאת נושאת ונותנת בפיך לא קנה בעל ובמה שתרצי עשי בהן קנה, אלמא ס"ל כרב ששת דבעל מנת שאין לרבך רשות בהן פליגי. ומיהו ר' מאיר מודה בעל מנת שתצא בהן לחירות והו"ל גבי אשה מה שתרצי עשי בהן כע"מ שאין לבעליך רשות בהן, ומה שאת נושאת ונותנת בפיך כעל מנת שתצא בו לחירות גבי עבד, דאלו סבירא לן כר' אלעזר הויא שמעתתיה דרב כרבנן ולא כר' מאיר, דלר' מאיר כי היכי דלגבי עבד ליכא שום אנפא דקני ליה עבד בלא אדון, ה"נ גבי אשה ליכא שום אנפא דתקני אשה בלא בעלה, ואוקים רב למתני' כרבי מאיר ושמואל כרבנן, אלמא הלכתא כרב ששת. והרי"ף והרי"מ [זכיה פ"ג הי"ג] פסקו כר' אלעזר. פסק כשמואל* והעיקר דרב ושמואל בהא פליגי רב סבר דמתני' ודאי כר' מאיר היא ג) במה שאת נושאת ונותנת לפיך דוקא ר' מאיר מודה, [וכן] בעל מנת שתצא בהן לחירות (ד)לא קנה אדון כרב ששת, ומה שתרצי עשי בהן הוי כע"מ שאין לרבך רשות בהן כדפרישית. והיינו דקאמר

תוס' ר"י הזקן

לר' שמעון בן אלעזר. דאמר עבד אינו מקבל גיטו עבד מהו שיעשה שליח לקבל גיטו: לאשה דמי. ועושה שליח לקבלה כאשה דנפקא לן (לקמן דף מג.) מושלחה מביתו מלמד שהאשה עושה שליח והיינו דקאמר על ידי אחרים: **או דילמא כו'.** וע"י אחרים דקאמר שיזכה לו רבו גיטו על ידי אחרים או הם עושים שלא מדעתו: **גמר לה לה מאשה.** ועושה שליח: **הני כהני.** לענין הקרבת קרבנות: **שלוחי דרחמנא נינהו.** ולא שלוחי דידן ונפקא מינה למודר הנאה מכהן שהכהן מותר להקריב קרבנותיו והא מילתא איבעיא לן בנדרים בפרק אין בין המודר (דף לה:): **והא עבד כו'.** והיכי ליף רב הונא מהאי טעמא היתר בהקרבה למודר הנאה: **בתורת קרבנות.** שיהיו הן עובדים את העבודה: **שייך בגיטין.** אם אינו מקבל גיטו משום דלא יצא הגט מרשות רבו מקבל הוא גט לחברו שאינו עבדו של רבו אלא של איש אחר דהא יצא הגט לרשות שאינו שלו: **אבל לא מיד רבו שלו.** אם היו שניהם של איש אחד: **דר"מ.** דאמר בכסף ע"י אחרים סבר אין קנין לעבד בלא רבו אם נתנו לו במתנה זכה בו רבו הילכך אע"ג דהוי כסף משל אחרים אי אפשר שיקבלנו הוא ויתן לרבו: **ורבנן סברי יש קנין.** אם נתנו לו מתנה הואיל ודעת אחרת מקנהו ונותן זה לא גמר בלבו שיזכה בו הרב הוא דעבד ומיפריק ביה על ידי עצמו: קנין דאשה ובעלה בעלמא אילטריכא לן ואשה כי עבד הואיל ובעלה זכאי במעשה ידיה ובמציאתה[ו] וכי היכי דפליגי לענין מתנה בעבד איכא למשמע דה"ה באשה: **דל"ע אין קנין.** אי יהבי ליה סתמא: **אהני ליה מנאה.** דמעיקרא אדעתא דמנאה אקניה: **לא לגוס אמר ליה.** דכיון דקנה עבד קנה רבו: **שפלא בו לחירות.** שתתנהו לרבך בפדיונך: אין

מסורת הש"ס

א) יומא יט. נדרים לה.; ב) תמורה כה: גיטין כג.; ג) פסחים פח: נדרים פח:; ד) סנהדרין עפ. [נדרים סט:]; ה) [מיר כד: סנהדרין עפ.]. ו) [פסחים פח:]; ז) [כתובות מו ע"ב סה ע"ב]; ח) [נדל"ל דרבנן. וכ"ה בכש"ר]; ט) [בדפו"ר: למיפסט]. י) [ע' תוס' יומא יט: ד"ה מי איכא ומוס' יומא יט: ד"ה מי איכא וב"ק פו: ד"ה ביאנו וב"מ יז: ד"ה מן]. כ) גי' רש"ל, [ע"ש. ובמלאה כהן], וכ"ש מדעתו[ל]. ל) [עיי' תוספות יומא יט: ד"ה מי איכא], מ) [כתובות סה ע"ב], נ) [שי"ל דמתניתין דמה שאת נושאת ונותנת לפיך דוקא ולאי כר"מ אינו לא לעבדא ק) ואין ביד הבעל לעכבה לעשות חפצה, הילכך לא נתן לה מצד שהיא תחת בעלה אלא מצד שהיא תחת עצמה, אבל בעבד דקנייה ליה לגופיה ויש לו לעכבו לעשות חפצו, אפילו כשאינו (עושה) [אוכל] משל אדון קני אדון המתנה לעולם שהרי הקנה לעבדו, ואע"ג דקא"ל ע"מ שתעשה בהן חפציך מהם, ר) [שי"ל לעבדו],

גליון הש"ם

תוס' ד"ה דאמר וכו' וי"ל דאורחיה דגמ' וכו'. ציין של הגאון מוהר"ב ז"ל ועוד כמובות ד' מד ע"א תד"ה והלכתא ולקמן דף סה ע"א תד"ה ואם נתן וכו"ר נדרים ד' עב ע"א ד"ה ולענין הלכה:

הגהות הב"ח

(א) גמ' הדר פשטא גמר לה: (ב) תוס' ד"ה (בע"ל) ר' שמעון וכו' ור' שמעון ב"א סבר לה כר"מ: (ג) ד"ה וכ' אלעזר וכו' המדיר את חתנו וכו' אומר לה לבתו הרי:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

מוסף תוספות

הובא בעמוד הבא.